

NYT FRA DET GAMLE HELSINGØR

Nr. 1 / 2022

Historiens dag i Helsingør

Spar Nord Fonden har doneret 100.000 kr. i portioner á 10.000 kr. til foreninger i Helsingør. Helsingør Museumsforening har fået bevilget 10.000 kr. til et projekt, som vi kalder »Historiens dag i Helsingør«.

Vi er meget taknemmelige for donationen, og vi regner med, at projektet finder sted en lørdag i august-september 2022.

»Historiens dag« kræver forberedelse, og foreningen vil i samarbejde med Museerne Helsingør (Bymuseet, Værftsmuseet og Klarerergaarden) nedsætte en arbejdsgruppe. Det vil være naturligt også at inddrage klosteret, da det hænger sammen med det nuværende bymuseum.

Et emne kunne være Helsingør i Sundtoldstiden, men andre perioder vil naturligvis også kunne inddrages. Det vil give plads til Gurre Slot og Værftet mm..

Har nogle af vores medlemmer ideer til emner og aktiviteter, er de meget velkomne til at sende dem til mig.

Vi forventer, at arrangementerne bliver gratis for deltagerne.

En del af vores medlemmer har været vant til at betale kontingent på Bymuseet. Det er som bekendt ikke muligt mere. Men vi vil fra bestyrelsen gerne modtage kontingent på Bymuseet torsdag den 24.2. og søndag den 27. 2. 2022 mellem kl. 11 og 13. Det vil være muligt at betale med kontanter, og vi vil også kunne udlevere årbøger og medlemskort, hvis sidstnævnte endnu ikke er modtaget.

Årbøger og medlemskort kan altid udleveres på Bymuseet. For de medlemmer, der har betalt kontingent for 2022, men som ikke har hentet kortet, er det vedlagt i brevet med medlemsbladet.

Tom Sinding
Formand

Forsidebilledet

Portræt af Lars Bache i Lyderslev Kirke. Malet af Otto Bache i 1903. Foto: Bente Thomsen.

NYT FRA DET GAMLE HELSINGØR

Bente Thomsen (ansvh.)
Torben Bill-Jessen
Charlotte Fenger

Tryk: Nofoprint, Vallensbæk

Nyt fra det gamle Helsingør

udkommer med 4 numre om året i februar, maj, august og november. Stof til bladet sendes til btsnekkersten@gmail.com Deadline for nr. 2/2022 er mandag 21.3. 2022

Helsingør Museumsforening

Formand: Tom Sinding
Næstformand: Torben Bill-Jessen
Kasserer: Flemming Jensen
David Høyer
Charlotte Fenger
Ingrid Dora Jarnbjer
Elisabeth Thorsen
Bente Thomsen (suppleant)

Foreningens hjemmeside:
www.helsingormuseumsforening.dk

Kontingent for 2022:
225 kr. for enkeltpersoner
275 kr. for par
575 kr. for firmaer
Betaling kan ske på:
Reg. 2255, konto 1905 639 169
MobilePay nr. 307140.
Kontingent kan ikke længere betales på Bymuseet

Lars Baches forlis ved Stevns

Af Charlotte Fenger

Båden, der forsvandt

Onsdag den 26. juli 1809 stod Lars Jørgensen fra Hylleholt ved Faxe og så ud over havet. Denne varme sommeraften var han gået en tur over de jorder, der hørte til gården, som hans moder drev efter sin afdøde mand. Lars var nået helt ud til Enghaven, den yderste lod ved klinten. Mens han stod der, fik han øje på en stor båd, som knap 10 kilometer ude i horisonten krydsede mod syd for fulde sejl i den stærke søndenvind.

Bedst som han stod og iagttog båden, forsvandt den helt ud af syne. Han kunne nok regne ud, at båden måtte være forlist. Den militære strandvagt, som var oprettet under Englandskrigene, tog sig sikkert af det, mente han. Han fortalte det kun til moderen og dagen efter til bonden Jens Jensen, da han var på marked i Køge. Han syntes jo ikke rigtig, at det kom ham ved, og der var heller ikke noget at gøre ved det. Der var jo ingen både ved gården til at yde hjælp, og hvem skulle han melde det til? Lars foretog sig derfor ikke yderligere.

Syv kister karduser

General Castenskiold, der havde stabskvarter i Faxe, skrev 4 dage efter til amtmanden i Præstø, grev Danneskjold-Samsøe, at der ved Strandegaard Batteri var bjerget 7 kister med karduser, som var drevet i land. Rygterne be-

gyndte at brede sig, og fra disse batterier mente man da også at have set en båd forlise for nogle dage siden. Alle-rede næste dag var yderligere en del ting drevet i land fra en båd og havnet på feddet syd for Strandegaard. Man antog, at det stammede fra en forlist kaperbåd.

Rygterne nåede skytten på herregården Rosendal, Bendix Nielsen, som var formand for distriktets både-rode. Han sejlede omgående ud og fandt i farvandet mellem Vemmetofte Strand-skov og Møn en båd på lidt over 11 meters dybde, stående ret op på havets bund for fulde sejl, men ingen mennesker om bord. Kun enden af bramsejlet på mastens øverste tværstang ragede op over vandet.

To afgørende spor

Båden blev hævet og bugseret ind til Faxe Ladeplads den 2. august, en uge efter forliset. Det viste sig at være en åben kaperbåd med 4 kanoner, men hvilket fartøj var der tale om? Den 3. august drev en død mand i land ved Hyllested Stenplads. Bønderne Lars Jørgensen og Jens Jensen overværede i den anledning synsforretningen, som sammen med de følgende gav temmelig nøjagtige beskrivelser af det tøj og de genstande, som fandtes på de druknede.

Ved det første ligsyn fremkom to afgørende spor. Man fandt en tegnebog, hvor der bl.a. lå et stykke papir med følgende tekst: »Den 16. juli tog jeg hyre med Lars Bakke.« Nu vid-

ste man, hvilken båd der var tale om. Bonden Lars Jørgensen blev stillet til ansvar for sin efterladenhed og idømt bøder ved ikke at meddele noget om forliset. Måske kunne nogle menneskeliv være reddet.

Kaptajn og båd identificeres

Samme dag, som det første lig dukkede op, forelagde grev Danneskiold-Samsøe sagen til kongens generaladjutant, kammerherre Bülow. Han mente, at sagen havde både almindelig og militær interesse. Den »fortrinlige« kaperbåd var udrustet med 4 ka-

noner, nogle geværer, pistoler og sabler med mere. Af et brev fremgik det, at styrmanden var Christian Hansen Weiss. Man formodede, at kaperbåden, som hed »Makrelen«, var ført af færgemand Lars Bache fra Helsingør »og altså denne brave mand omkommen«.

Lig på lig dukker op

De følgende dage førte østenvinden mod land, og strømmen gik i samme retning. Det fik ligene til at drive i land, det ene efter det andet. Den 4. august drev 3 druknede i land, og på Hylleholt Stenplads afholdtes lig-

Lars Bache i sin færgébåd »Makrelen«. Malet af hans barnebarn, Otto Bache, 1907. Foto: Kaj Madsen. Tilhører Helsingør Museerne.

syn. Den første druknede var den unge og velhavende færgemand, Lorenz Justesen, særlig smukt klædt på og med en del penge på sig. De druknede var generelt velklædte, iført mange klædningsstykker, og næsten alle bar blå sømandsjakker med blå, blanke knapper.

De druknede blev samlet og gemt i sædemarkerne ved stranden, hvor kornet på det tidspunkt stod så højt, at de ikke kunne ses. De blev tildækkede med tang for at undgå dyr ved ligene. Man besluttede at begrave dem hurtigt i de klæder, de havde på og i simple kister af bølgebrædder, for ikke at gøre det for dyrt. De fundne genstande på ligene skulle medgå til at betale omkostningerne.

Lars Bache dukker op

Den 7. august holdt herredsfuldmægtigen ligsyn over en mand og en skibsdreng ved Strandskoven og senere over 3 mænd, der var drevet i land helt oppe ved byen Lund på nordsiden af Faxe Bugt, lidt over 7½ km fra Hylleholt. På et af disse lig fandt man et stykke papir med teksten: »Den 22. juli mønstrede jeg med kaptajn Lars Bagge og nyder hver dag 1 Rdlr. i kostpenge til den 24. september 1809«. Blandt de 3 lig blev Lars Bache genkendt. En grundig beskrivelse fortæller bl.a., at han var temmelig høj, udstyret med stærke lemmer og ganske velklædt. Nu begyndte rygterne for alvor at brede sig.

Man var meget omhyggelig med at inddrage vidner ved gennemgangen og med at nedskrive, hvad man fandt.

Lars Baches lig blev behandlet med stor respekt. Han blev begravet på Lyderslev Kirkegård den 14. august på sømandsvis, 20 dage efter forliset. Liget blev lagt på langhalm i en båd under et sejl. Graven er væk nu, men i kirken hænger et portræt af ham fra 1903, malet af hans sønnesøn, Otto Bache.

Lyderslev Kirke. November 2021. Foto: Bente Thomsen.

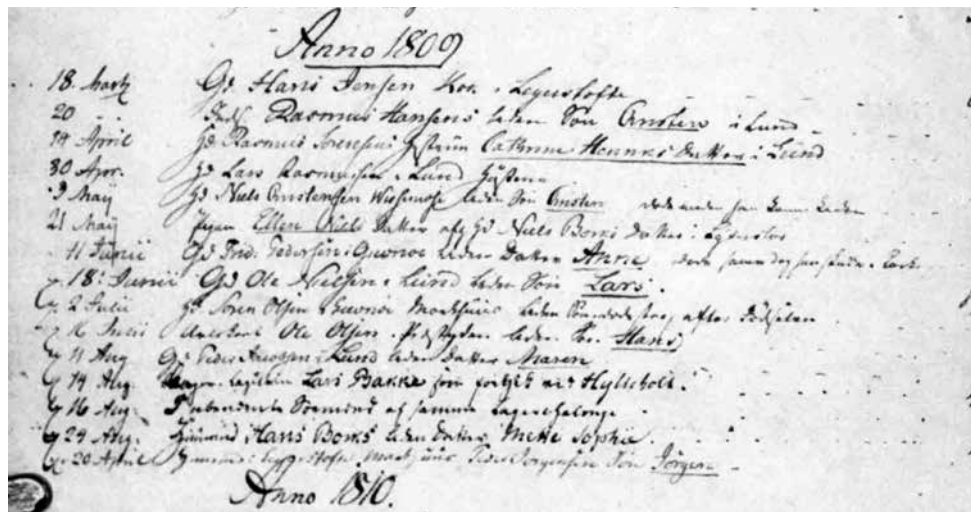
Hædersmand og helt

Lars Bache (født d. 10.2.1771), var kendt og meget respekteret. Retlinet og dygtig, en hædersmand og en helt med usædvanligt modige bedrifter bag sig. Den berømteste redningsdåd fandt

Portræt af Lars Bache i Lyderslev Kirke. Malet af Otto Bache i 1903. Ifølge et dagbogsnotat overbragte Otto Bache selv billedet til Lyderslev Kirke i 1903. Foto: Bente Thomsen.

Kopi af kirkebogen for Lyderslev og Frøslev: begravede 1809, 14. August; Caper-Capitajn Lars Bakke, som forgik ved Hylleholt.

sted ved Trekroner i 1801 ved indsejlingen til København. Ingen andre end Lars Bache vovede at sejle ud i det vejr. Han reddede 7 mænd, blev hædret i et digt af Adam Oehlenschläger, modtog en medalje af Frederik 6., fik sit portræt stukket i kobber og modtog indbydelser til utallige selskaber. Han afviste en lovet dusør og holdt på, at den i stedet skulle uddeles til de skibbrudne. For som han sagde: »Jeg redder ikke mine medmenneskers liv for penge«.

Lars Baches hustru ankommer

Ane Margrethe, Lars Baches hustru, var ved rygtet om forliset ankommet til Faxe sammen med Engelbrecht Pedersen, som var lods og familiens gode ven. I en alder af 37 år stod hun pludselig som enke og eneforsørger til 6 børn og med et 7. på vej. Hun ville sørge for skriftlig tilladelse til begravelsen af ham og alle i hans sold, nu da hendes mand var fundet. Hun følte

»som god husmor« pligt hertil, da de havde været i hendes mands og hendes tjeneste. Hun tilføjede, at det hastede på grund af ligenes tilstand.

Alle 15 mand drukner

Det lykkedes ikke at identificere alle de druknede, som drev i land. Den 11. august blev et uidentificeret lig begravet, og blandt et par senere fandt man et 3. lig, som lå i vandkanten. Det var styrmand Christian Weiss. Den 12. august drev 2 lig op på Feddet syd for Strandegaarden. Den sidste mand af besætningen drev i land den 14. september ved Strøby Egede, lidt over 7 uger efter forliset. Liget kunne ikke identificeres og var så medtaget, at det blev begravet på stranden, hvor det var fundet.

Først knap 14 dage efter forliset blev det omtalt offentligt. Båden »Makrelen« blev senere hentet til Helsingør. Hvad der hændte, blev aldrig opklaret. Med en så dygtig og erfaren kaptajn var forliset uforståeligt og gådefuldt. Folk på egnen omkring Stevns mente, at forliset kunne skyldes en pludselig og voldsom hvirvelvind, som ingen havde mulighed for at reagere på.

Forud for forliset

Lars Bache mønstrede 14 mand til sin nye kaperbåd i begyndelsen af juli 1809. Den foregående var formentlig mistet i forbindelse med kapertogter den 15-17. maj 1808, hvor flere udenlandske skibe blev opbragt. Hen over sommeren var der stille omkring Lars Bache og kaperbedrifter. De bedre forberedte engelske skibe var efterhånd-

den blevet vanskeligere at opbringe, men modet til at forsøge manglede ikke. Den nye båd, »Makrelen«, blev udrustet i løbet af vinteren.

Kursen på det skæbnsvangre tog blev sat den 23. eller 24. juli 1809 mod syd for at »skære sig et godt bytte ud« mellem de store engelske konvojer. Få dage efter afsejlingen lød en kongelig forordning: ophævelse af alt kaperi i danske farvande, en forordning, som ville ruinere mange kaper-redere. Det viste sig at bero på en misforståelse, og Frederik 6. måtte ophæve forordningen igen 6-7 måneder efter. Lars Bache nåede ikke at blive kaldt tilbage.

Familien Bache efter forliset

Lars Baches hustru, Ane Margrethe, var datter af en fisker og kunne ikke skrive sit eget navn. Ikke desto mindre var hun en selvstændig, dygtig og energisk kvinde, som formåede at få sine sønner godt i vej. Familien havde fra 1801 boet i ejendommen Stengade 27, og Ane Margrethe fik bevilling til at sidde i uskiftet bo. Hun flyttede til København i 1821 og døde i 1857 som 85-årig. Den ufødte søn kom til verden den 1. marts 1810 og fik navnet Lars efter faderen. Den ældste søn, Niels (født 1895), skrev om sin far i bogen, nævnt neden for, som denne artikel er baseret på.

Litteratur

Den helsingørske færgemand Lars Bache: hans by og hans hjem: hans søns optegnelser. Gyldendal, 1905. 197 sider, illustreret. Genoptryk: August Bangs Forlag, 1966.

Om Ginger Beer – Fra Marstrands arkiv

Modtaget hos Marstrand fra P. Møller

Af Nina Christensen

Herr Marstrand Helsingør
Jeg tog mig selv den frihed, da jeg forleden var i Helsingør, at kalde på Dem, og da De ikke var hjemme, meddelte jeg Deres unge mand i boutiken mit ærinde, muligen De skulle ønske at have udsalget af mit Ginger beer, da jeg finder at afsætningen på det er stedse tiltagende, skulle jeg også troe at det kunne finde en god afsætning i Deres bye. Jeg leverer det til handelen til 5 skilling pr fl.: det sælges her igen til 8 skilling – dersom De ønsker at have udsalget, kunne De få et lidet parti på prøve og behageligst lade mig vide saa: eller i modsat fald anbefale mig en anden.

Med agtelse Deres P:Møller
Kjøbenhavn 7. juni 1845
224 Boldhusgaden

P:S Jeg tager den frihed at sende et par prøver med damperen Hamlet 2 flsk med hindbær. 2 do uden do. Dem med hindbær sælges til 10 skilling og koster 6 sk.

Herr K:F:Marstrand i Helsingør
Ifølge Deres ærede skrivelse af 10. dennes har jeg den fornøjelse herved at tilsende Dem 50 fl Ginger beer, ligeledes 12 do med hindbær – da jeg er vis på at De snart vil sælge dem: har jeg taget den frihed at overstige Deres ærede ordrer. Den mindste regel

at observere med dem er at lade dem stå opret og på et nogenlunde kjøligt sted: Vil De have den godhed at sende mig de ledige flasker snarest mulig, og kurven kan vi bruge i fremtiden – Jeg ønsker Dem etc ret god afsætning og forbliver

Med agtelse Poul Møller

NB: Det kan anbefales, at drikkes med en drahm spiritus: enten Cognac eller Genever eller også viin

Ikke dateret, men modtaget hos Marstrand 13 juni 1845.

(Følgeseddel ?)

Herr K.F.Marstrand i Helsingør for bekommet af P.Møller
1845

Juni 12
50 flasker Ginger beer a 5/.....
12 do do med hindbær
a 6/.....

detailpriis 8/ og 10/
Rbd 3 = 2 = 2

Kjøbenhavn 12.juni 1845

Alt uden flasker osv
Bagside blank uden påtegning

Kjøbenhavn 27. juni 1845

Herr K.F.Marstrand
Ifølge Deres ærede af 26. dennes afsender jeg ..... Hamlet 100 Ginger beer. Det med hindbær er sluppet for mig; men om få dage haver jeg noget færdig. Jeg har fyldt kurven, da De nok vil blive af med det. Nota på dette og forrige levering føl-

HS Hamlet, malet af Carl Julius Emil Olsen i 1864. Museet for Søfart.

ger hermed. Det haster aldeles ikke med rom i år og overlades til Deres behag.
Med agtelse P:Møller

Nota

Herr K.F.Marstrand for bekommet af P.Møller Kjøbenhavn
1845

Juni 18
50 bout^s Ginger beer a 5/....
24 do do med hindbær
a 6/.....
- 27
100 do do uden do
a 5/.....
Rbd.....

Juni 18 = Modtaget tilbage
48 ledige boutellier og
1 kurv

Kjøbenhavn 27de Juni 1845

Forside

S.T.

Herr K.F.Marstrand
Helsingør

Medfølger

1 kurv pr favour af herr styrmænd
Stout

Herr K.F.Marstrand i Helsingør
Jeg har den fornøjelse hermed at sende Dem 72/2 bout. Ginger beer, da det akkurat fylder kurven gjør det vel ikke noget at der er 12 mere end Deres godhedsfulde ordre lyder på. Jeg vil takke Dem for at lade mig få de ledige bout. og kurve tilbage, da jeg altid har brug for dem.

Deres forbundne P.Møller
København 10.juli 1845
72/2 bout. Ginger beer a 5/
Afsendt med styrmænd Stout

København 19.juli 1845
Herr Marstrand i Helsingør
72/2 bout. Ginger beer a 5 rbd .....
ialt .....

Herr Marstrand
Ifølge Deres favour af d.d. – sender jeg pr Hamlet – ved styrmænd Stout – ovennævnte Ginger beer. De øverste 2 ½ flasker i kurven må jeg bede Dem at lade blive til senere brug, da De vil finde dem mærket med et rødt kridt &kors, på sedelen.

Vil De tjene mig i at sende mig alle de ledige flasker De kunne have med første leilighed tilbage.
Forbindtligst P. Møller

København 24. juli 1845

Herr K. F. Marstrand i Helsingør
84 bout. Ginger beer a 5/.....
ialt.....

Herr Marstrand
Efter Deres ærede ordre af dato tilsender jeg Dem ovenstående Ginger beer og forbliver
Forbindtligst P. Møller

Strandgade 69-73, hvor Marstrand havde sin forretning. Foto fra ca. 1930. Helsingør Museer.

Kbh 5.august 1845
 Herr K. F. Marstrand i Helsingør
 50 bout Ginger beer a 5/
 Ifølge Deres favour af 4.de dennes af-
 sender jeg med styrmand Stout pr
 Hamlet ovennævnte som er Dem ført
 til conto.
 Deres meget forbundne P. Møller
 Til S T
 Herr K.F.Marstrand
 P.S. have den godhed at lade mig have
 alle de ledige bout., De kan samle for
 mig hurtigst mulig.

Herr K.F. Marstrand i Helsingør
 Ifølge Deres erkendligsts af dato til-
 sender jeg Dem de 36/2 bout^e Ginger

beer pr Hamlet. Jeg tager den frihed,
 at tilsende vedlagte regning til behage-
 ligt eftersyn og håber alt vil befindes
 rigtig: og beder at tilføre for favoury
 takskyldig.
 Forbindtligst P. Møller
 Kjøbenhavn 22. august 1845
 Medfølger
 1 kasse med flasker
 Pr forans. af herr styrmand Stout af
 Dampskibet Hamlet

Kjøbenhavn 27. Sept 1845
 Herr K:F:Marstrand i Helsingør
 Jeg tog mig den frihed forleden at sen-
 de Dem min Regning på Ginger Be-
 er leveret: beløb 20 rbd 6 sk ..... som

jeg haaber De har befundet rigtig. Jeg
 vil takke Dem om De godhedsfuld vil
 remittere mig samme. Der restere hos
 Dem af bouteljerne 29 stk (*overstre-
 get i brevet*). I tilfælde at De ikke skul-
 le kunne leveres tilbage er fabrik prii-
 sen 5½ stk. – har de brug hos Dem for
 enebær? – jeg har circa 9 a 10 tønder
 til 4 rbd pr tde.

Jeg forbliver - forbindligst med agtel-
 se P:Møller

NB: Har De en kurv af min?

Supplerende oplysninger

Boldhusgaden 224

Boldhusgaden er en meget lille ga-
 de ved Gl. Strand lige overfor Chri-
 stiansborg, og derfor er gadenumme-
 ret forbavsende højt. Adressen i dag er
 Boldhusgade 6, (matrikelnr 224, Øster
 kvarter). Kraks vejviser fra 1845 for-
 tæller, at P. Møller var handelsfuld-
 mægtig. Det er ikke lykkedes at finde
 yderligere oplysninger om P. Møller.

Ginger beer

Oprindelig er ginger beer lavet ved na-
 turlig forgæring af ingefær, gær og
 sukker. Det der i dag sælges som gin-
 ger beer er oftest vand med kulsyre,
 sukker og aroma, som andre traditio-
 nelle sodavand.

At lave rigtig hjemmelavet ginger
 beer er lidt som at lave brød med sur-
 dej. *Man skal have en Ginger beer
 plante at starte med.* Det har intet med
 en plante at gøre, men er en blanding
 af gær og nogle bakterier, som dan-
 ner en masse, som man så fodrer med
 vand og sukker og lader det stå et par
 dage og gære og bl.a danne alkohol.

Rigtig brewed ginger beer stam-
 mer fra Yorkshire i England fra mid-
 ten af 1800-tallet. Det blev populært i
 Storbritannien, USA, Irland, Sydafrika
 og Canada. Populariteten toppede i be-
 gyndelsen af det 20. århundrede.

Hamlet

Det første skib, der sejlede regelmæs-
 sigt mellem Helsingør og hovedstaden,
 var hjuldamp-færgen Hamlet, der
 startede i 1842 med anløb undervejs i
 Bellevue, Vedbæk, Rungsted og Hum-
 lebæk. Skibet kunne laste 20 tons gods
 og medtage 300 passagerer.

Hjuldampere Caledonia ankom fra
 England i 1819 som Danmarks første
 dampskib. Skibet sejlede med uregel-
 mæssige mellemrum mellem Helsingør
 og København.

Forfatteren Kaj Lund skrev i 1959,
 at helt op til 1842 opretholdtes forbud
 mod at lade »Ildskibe« gå ind i Kø-
 benhavns Havn med fyr under kedler-
 ne. Det fortælles i denne forbindelse,
 at havnemyndighederne i 1841 blev ta-
 get ved næsen af maskinmesteren og
 skipperen på Øresunds-hjuldampere
 »Hamlet«. Da man truede med anhol-
 delse, fordi skibet for egen kraft var
 sejlet op gennem havnen til dokken,
 kunne hele besætningen bevidne, at
 fyrene under kedlen havde været sluk-
 kede, og at maskineriet havde virket
 med opsparet damp!

Da »Hamlet« kom til i 1842, var det
 stadig kun 17 dampskibe siden »Cale-
 donia«. Udviklingen fra sejl til maskine
 gik således meget langsomt i starten.

Styrmand Stout er det ikke lykke-
 des at finde nogen oplysninger om.

Helsingørs bilkirkegårde

Af Bente Thomsen

Bilkeirkegårde får sjældent omtale eller bevågenhed, og næppe mange ved, at Helsingør i 1950'erne og 1960'erne rummede to bilkeirkegårde. Men begge har fået lidt omtale i samtidens medier, og det ikke af hvem som helst.

Produkthandler Niels Vegger åbnede i 1955 en virksomhed, som foretog ophugning af biler. Virksomheden lå på Klostermosegaardsvej (nu Klostermosevej) i det nuværende industrikvartier lige overfor Klostermosegård. Arbejdsmandenes Fagblad bragte i januar 1959 en artikel "På bilernes kirkegård" skrevet af Robert Corydon.

Robert Corydon (1924-1984) var en i 1950'erne ret kendt og respekteret digter, som udgav sin første digtsamling i 1950. Han var journalistuddannet og påtog sig livet igennem løbende journalistiske opgaver. Hans lyrik solgte i så få eksemplarer, at han ikke kunne leve af det alene. Men det mærkes tydeligt i artiklen, at han beherskede skrivningens kunst.

En Studebaker 29 starter fra et eller andet værksted i byen – en nordsjællandsk provinsby. ... Motoren begynder at trække. Den gamle bil med uanede mængder kilometre på baggen kører ud i sidegaden, drejer om hjørnet ud i hovedgaden og når i et af yderkvartererne. Den kører ligesom

Fra Niels Veggers produkthandel. Det er Niels Vegger i midten. Privat foto.

alle andre biler, selvom den hoster lidt, når den skal op ad en stigning. Ingen lægger synderlig mærke til den gamle Studebaker dér i trafikken. ...

Men der er noget særligt ved denne Studebaker, der kører der midt i formiddagslyset. Chaufføren ved rattet ved det. Det er en vemodig kørsel. Det er den sidste bakke, den gamle skal tage. Det lykkes som så mange gange før. Den ruller ned ad en sidevej – ind på en stor plads mellem masser af bilvrug og standser med et suk. Så er den færdig med sin lange tur gennem livet ...

Bilkeirkegården lå idyllisk omkranset af høje træer og grøn bevoksning.

Niels Vegger forklarede journalisten, at alt af værdi blev pillet ud af bilerne. Derefter smed man et dæk ind i bilen og satte ild til. Så brændte alt træværk, og derefter kunne man begynde at sortere de forskellige metaldele, som blev solgt til metalvarefabrikken i København, stålvalsefabrikken i Frederiksværk og forskellige jernstøberier. Sommetider kom der også folk og kiggede efter en gammel

omnibus. Den kunne bruges til sommerhus eller nødbolig.

Et besøg på Helsingørs bilkeirkegårde

Helsingør Dagblad bragte den 25. november 1965 en helsides artikel om byens to bilkeirkegårde. Den ene lå ved Nygård-krydset og tilhørte politiet og det offentlige. Den anden var Niels Veggers produkthandel på Klostermosegaardsvej.

Journalisten var en meget ung Claus Borre, som i 1964-67 uddannede sig som journalist på Helsingør Dagblad. Mange kender ham nok i dag som mangeårig journalist på DR-Sporten.

Bilkeirkegården ved Nygård var bestyret af bilmekaniker Arne Olsson. På pladsen var der både gamle nedslidte biler og relativt nye vogne. Det var Arne Olssons opgave at afmontere alle brugbare dele fra de gamle biler. Delene kunne sælges og bringe indtægter i statskassen. Men der var også biler, som var relativt nye og sagtens kunne køre. De blev hentet ind, hvis ejerne ikke betalte deres motorafgifter. Meget ofte blev bilerne aldrig indløst. Der kunne også være biler, som var smuglet ind i landet eller hvis "papirhistorie" var lidt blakket. I stedet blev de solgt på politiets auktioner, tit til ganske lave priser. Endelig var der også biler, som var hentet ind efter sammenstød og ulykker, og de bar hyppigt med sig en tragisk historie.

Claus Borre besøgte også Niels Veggers ophugningsfirma på Klostermosegaardsvej. Her kunne Niels Vegger oplyse lidt om økonomien i forbindelse med ophugningen af en bil: *Otte øre kiloet er metallet værd. Et par timers arbejde er*

Fra Niels Veggers produkthandel. Privat foto.

der på ophugningen af en vogn, og da der tilmed er transportudgifter af metallet, kan man forstå, at der skal bestilles noget, for at der kan være penge i det.

Niels Vegger fortalte også, at folk tit ringede og spurgte, hvad de kunne få for deres nedslidte vogn. Firmaet måtte bedrøve dem med at fortælle, at det kostede 80 kr. blot at få den afhentet.

Niels Vegger fortalte også, at det godt kunne gøre lidt ondt, når en mand kom og afleverede en 20 år gammel bil, som han i sin tid havde betalt dyrt, men som han efter 20 års tro tjeneste selv måtte aflevere på ophugningspladsen for at spare 80 kr.. *Men tro nu ikke, at vi normalt har tid til sentimentalitet, for det gælder bare om at få hugget det rustne jern op. Bilkærlighed er ærlig talt et begreb, jeg, som ophugger, ikke kender, slutter Niels Vegger.*

Niels Veggers forretning blev solgt til kommunen midt i 1970'erne og bilkeirkegården dermed nedlagt.

Nyt fra Museerne Helsingør

Godt Nytår.

Tak for året der er gået. Det har været et begivenhedsrigt år for Museerne Helsingør, hvor vi bl.a. har ansat tre nye stærke profiler: I marts 2021 tiltrådte David Høyer som ny museumsleder. I september blev ph.d. Aske Laursen Brock ansat som museumsinspektør med et primært fokus på forskning i Helsingørs Sundtoldstid. 1. januar 2022 tiltrådte Frederikke Thyme Heick som formidlingsinspektør, med fokus på udviklingen af Skibsklarerergaarden som afsæt for levendegørelse af Sundtoldstiden i det historiske hus og i byrummet. Dette peger på, at Sundtoldsfortællingerne styrkes over den næste årrække, hvilket også afspejles i Museernes nye femårige vision og strategi, der færdiggøres i 2022.

Dette betyder ikke en nedprioritering af Helsingørs industri og værftshistorie. I løbet af 2021 har forskningsprojektet *Stemmer fra Værftet* taget et vigtigt skridt fremad med indsamling af erindringsinterviews fra værftsarbejdere i hele landet. Forskningsgruppen har opnået vigtige erkendelser omkring brugen af folks erindringer i udstillinger. Det skal i løbet af 2022-23 omsættes til museumsformidling på Værftsmuseet og i Værftsområdet. Se bl.a. vores forskningsartikler i Tidsskrift.dk/fn. af Iben Vyff og Anne Brædder. Derudover deltager Museerne Helsingør i forskningsprojektet *Citizen Science* i Museumsregi, der handler om, hvordan

vi kan bruge borgeres viden og erfaring til eksempelvis beskrivelse af en genstands brug og kulturelle betydning.

Ligesom i 2021 vil vi fortsat have fokus på at bringe fortællingerne ud i byrummet, hvor folk færdes, med arrangementer og formidling om vores fælles fortællinger i Helsingør.

Arrangementer

På trods af at Covid-19 stadig sætter en naturlig begrænsning for vores aktiviteter i foråret er planen:

- Lancering af podwalk om Sundtoldsbyens bagsider
- Vinterferie uge 7: Oplev Skibsklarerergaarden som et levende stykke Helsingør i 1800-tallet. Du kan binde børster og opleve andre historiske aktiviteter.
- Påske: Kom på besøg på Skibsklarerergaarden, hos de historiske personer. Deltag i historiske aktiviteter for alle sanser eller bare oplev den unikke atmosfære.
- Påske: Lancering af historisk lydoplevelse. Ned langs Hestemøllestræde føres du tilbage til Helsingørs fortid gennem lydbilleder af blandt andet den nu forsvundne bydel Sanden.

Frivillig aktør på Museerne Helsingør

Har du lyst til at være med til at levendegøre Helsingør som Sundtoldsby? Gennem mindre events i byrummet med levendegjort formidling i historiske drag-

Folk fra 1801 i Helsingørs gader. Foto: Frederikke Heick.

ter ønsker vi at bringe historiske begivenheder til live gennem hele året. Sådanne begivenheder bliver stærkere jo flere vi er. Har du lyst til at iklæde dig historiske dragt og formidle Sundtoldstiden, vil vi gerne høre fra dig. Vi har oprettet en gruppe på Facebook: 'Museerne Helsingørs frivillige aktører', som du er velkommen til at melde dig ind i. Her får du nyheder om, hvornår der bliver

oprettet events og arrangementer, som du kan deltage i.

Følg også med på vores hjemmeside: helsingormuseer.dk

Endnu engang, med ønsket om et Godt Nytår

Museerne Helsingør.

Foredrag i vinteren 2022

Foredragene begynder kl. 14.00 og foregår i Smeden-
nes Hus, Strandgade 46, Helsingør.
Foredragene er gratis for medlemmer af Helsingør
Museumsforening.
Ikke-medlemmer er velkomne mod en beskedent
entré på 50 kr.

Lørdag den 26. februar 2022

Lone Hvass og Torben Bill-Jessen: Trolddom i Helsingør

Året er 1625 i Helsingør, hvor 8 af byens fattigste kvinder blev dømt til døden og brændt levende på galgebakken. De tre af kvinderne var udpeget som troldkvinde, mens de 5 kvinder blot var nogle af byens købekoner. I 81 retsmøder på byens rådhus og på bytinget deltog byfogeden, tinghørerne sammen med byens borgmestre, rådmænd, 139 nævninge, samt 190 indkaldte vidner i 189 forhør hvorefter de dømte kvinderne. Vores kilder til de 400 gamle processer er Helsingør Tingbøger, Byfogedens regnskaber og justitsprotokol samt Skt. Olai kirkes regnskaber. Hvorfor skete det? Vi har nogle af forklaringerne. Lone Hvass og Torben Bill-Jessen udgav i foråret 2020 et stort værk med titlen »Trolddom i en dansk købstad«. Ved foredraget vil det være muligt at købe bogen for 200 kr. (normal pris 275 kr.).

Lørdag den 19. marts 2022

Arkitekt Per Godtfredsen: Fra værftsby til kulturby

Arkitekt Per Godtfredsen har været en central figur i bybevaringsindsatsen som ansat i Helsingør Kommune siden starten af 1970'erne. Per Godtfredsen modtog Helsingørmedaljen i 2019. Han er medstifter af og næstformand i Jubilæumsforeningen Helsingør Bybevaring.

Generalforsamling 2022

Helsingør Museumsforening indkalder hermed til ordinær generalforsamling tirsdag den 15. marts 2022 kl. 19.00 i Smedenenes Hus, Strandgade 46, Helsingør.

På grund af aflysningen af generalforsamlingen de sidste to år aflægges helt usædvanligt beretning og regnskab for perioden 2019-2021.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være indsendt senest 14 dage før til Helsingør Museumsforening, c/o Tom Sinding, H.C. Andersens Vej 34, 3000 Helsingør, mail: tom.sinding@gmail.com

Dagsorden ifølge lovene. Dagsordenen sendes pr. mail til medlemmerne inden generalforsamlingen.